

Ecevit, ordu ve laiklik eşiği

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Duyumsadığı bir gerçeği içinde biriktirdikten sonra ciddi ve kesin bir tepkiyle dışavurmanın siyasal düzlemdeki ustası Bülent Ecevit'in önemli çıkışı ve Mesut Yılmaz'ın katkısıyla ordu-laiklik-siyaset çizgisinde gelişen tartışma daha da

büyüyecek gibi durmakta, fakat o arada da farklı bazı gelişmelere gebe gibi görünmektedir. Bu olguyu aslında 1980'i hazırlayan ve hemen sonrasını belirleyen süreçten bağımsız olarak ele almak ve gene genel olarak ordu-siyaset ilişkisinden kopararak düşünmek yanlıştır.

Türkiye'de ordu tarihsel olarak modernist, o bağlamda 'ilerici' ve bu etkinliğini gerçekleştirmek için de siyaset ve bürokrasi (devlet) seçkinleriyle ittifak halindedir. Klasik bir model olarak modern Türkiye'nin kuruluş yıllarında bu ittifakını CHP ile olan bağı üstünden somutlaştırmıştır. Bürokrasinin ise gerek tek parti yıllarında, gerekse daha sonra DP döneminde belli değişimlere karşın, neredeyse koyu denebilecek Cumhuriyetçi ve CHP ilkelerine yakın duran tavrı, ordunun işini

kolaylaştırmıştır. Ordu, bu ittifakı içinde toplumun yukarıdan aşağıya bir karar doğrultusunda dönüştürülmesini, doğruluğuna inandığı bir yaklaşımın siyasal bir kılıf içinde topluma gene devlet seçkinleri aracılığıyla benimsetilmesini öngörmüştür. Bu mantığa göre, kendi haline bırakılan halk bu anlayışa sahip olmayacak, bu tavır içine asla girmeyecektir. O nedenle asıl bu ittifak 'kutsal'dır ve korunmasına özen gösterilmelidir.

Anılan kutsal ittifak 12 Eylül öncesinde CHP'nin klasik Kemalist ideolojiden uzak durması ve başka bir söylemi yükseltmesiyle sarsılmıştır. Bu yapı içinde ordu siyasi desteğini, model de siyaset ayağını yitirmiştir. 12 Eylül darbesi aslında bu ittifakın yeniden uyarılan Kemalizm (neo Kemalizm) eşliğinde bir kez daha kurulması çabasıdır. İlk yıllarda ideoloji hazırlanmış, ardından kurdurulan denetimli partilerle ordu siyasal desteğini oluşturmak istemiştir. Ne var ki, ANAP'ın seçimleri kazanması ve ardından da beklenen tavrı belli bir militanlıkla ortaya koyamaması, süreci bir kez daha parçalamıştır. Buna bakarak, Türkiye'de bugün yaşanan sorunun klasik modernite anlayışında ortaya çıkan bir yeni durum ve ordunun bu oluşumu henüz içselleştirememesi olarak görmek yanlıştır.

Mevcut hükümet ise uzun bir aradan sonra ordunun siyasal müttefikini bulma çabasında attığı son adımdır. Ne var ki, kesinlikle ordunun onayı ile iş başına gelmiş bulunan bu hükümet de sonunda tek odaklı bir süreci taşıyamayacağını ortaya koymuştur. Çünkü, öyle anlaşılıyor ki, Bülent Ecevit gibi klasik popüler siyaseti büyük bir sezgiyle duyumsayan, o anlamda gerçekçi ve çok ciddi bir siyasetçi de laikliğe eklenmiş bir modernizm anlayışının artık toplum tarafından taşınmadığını görmüştür. Bu, artık halkla modernite ilişkisi arasında çok ciddi bir çatışmanın oluşmaya başladığının en önemli göstergesidir. Halk, yeni bir modernite anlayışı geliştirmekte, onun temel kurumsal özelliklerini benimsemekte ama bunu daha farklı bir süreçte olgunlaştırmak istemektedir. Dayatmacı, yukarıdan aşağıya örgütlenmiş bir anlayışa tepki göstermekte, onu dışavuran bir modeli ise yadsıtmaktadır. Cumhuriyetin kurucu resmi ideolojisinin artık bu anlayışla ele alındığı ve herhangi bir yaşamsal işlev gücüne sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. Bülent Ecevit'in tepkisi bundan tarihsel denebilecek kadar önemlidir ve iktidarbürokrasi ilişkisinde ordunun 'hattı hareket'ini bir 'revizyon'a muhtaç hale getirmiştir.